

فهرست مطالب

فهرست مطالب		آشنایی با سهتار	۵
سرآغاز		تاریخچه سهتار	۲۷
نام نتها		سازندگان سهتار	۲۸
حامل (Staff)		نوازندگان سهتار	۲۹
کلید (Clef)		آموزش‌های ویژه‌ی سهتار	۳۰
نت‌های روی حامل		الف - روش نشستن	۳۰
نت‌های زیر حامل		ب - شیوه‌ی گرفتن سهتار	۳۰
اکتاو (Octave)		ج - روش نواختن مضراب	۳۱
کشش نتها (Duration)		تکنیک‌های دست چپ و راست در تار و سهتار	۳۲
شكل‌های مختلف کشش‌ها		وضعیت بازو، ساعد و مج	۳۳
سکوت‌ها (Rests)		نحوه‌ی قرار گرفتن دسته‌ی ساز	۳۳
علامت‌های انواع سکوت		انگشت‌گذاری انگشت اول	۳۴
ضرب (Beat)		وضعیت انگشت شست	۳۴
تأکید یا آکسان (Accent)		روش انگشت‌گذاری برای انگشت‌های دوم و سوم	۳۴
وزن (Rhythm)		نحوه‌ی برداشتن انگشت‌ها از پشت پرده‌ها	۳۴
میزان (Bar)		مضراب گذاری	۳۵
دولاخط پایان (Final Bar)		انگشت‌گذاری	۳۵
انواع میزان		ساختار پرده بندی در تار و سهتار	۳۵
میزان‌های ساده (Simple Time)		روش گره زدن سیم‌ها	۳۷
کسر میزان (Time Signature)			۳۷
آشنایی با تار			
تاریخچه‌ی تار			
سبک‌های نوازنگی تار			
۱ - کلاسیک (میرزا عبدالله، آقا حسینقلی، درویش خان، شهنازی و ...)			
۲ - مدرن (مکتب وزیری)			
۳ - رمانیک یا تغزی (مجد، شهناز، شریف و ...)			
نوازندگان بزرگ ساز تار			
سازندگان تار			
آموزش‌های ویژه‌ی تار			
الف - روش بوسټ انداختن تار			
ب - روش نشستن			
ج - شیوه‌ی گرفتن تار			
د - روش گرفتن مضراب			
ه - شیوه‌ی نواختن مضراب			

۶۹	علمات‌های تغییر دهنده	۴۵	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۶۹	علمات‌های عَرَضِی (Accidentals)	۴۵	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۷۲	پرده شناسی در وسط دسته	۴۵	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۷۵	تک ریز	۴۵	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۷۶	ریز تک	۴۷	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۷۷	وزن ترکیبی	۴۸	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۷۷	میزان‌های ترکیبی (Compound Times)	۴۸	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۷۸	علمات‌های سکوت در میزان‌های ترکیبی	۴۸	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۷۸	وزن خوانی در میزان $\frac{6}{8}$	۴۸	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۸۰	علمات‌های ترکیبی (Key Signatures)	۴۸	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۸۳	فرم (Form)	۴۹	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۸۳	فرم در موسیقی	۴۹	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۸۳	فرم‌های موسیقی ایرانی	۴۹	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۸۳	رنگ	۴۹	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۸۳	ساختار مضراب در رنگ‌ها	۵۰	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۸۶	آشنایی با پرده‌های زیر (اکتاو)	۵۰	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۸۷	تریوله (Triole, Triplet)	۵۰	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۹۴	فواصل ربع پرده	۵۱	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۹۴	فواصل سه ربع پرده	۵۱	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۹۵	گام (Scale)	۵۱	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۹۵	گام بزرگ یا مازور (Major scale)	۵۲	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۹۶	گام مینور (Minor scale)	۵۲	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۹۶	گام مینور طبیعی یا ثوریک	۵۲	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۹۸	گام بزرگ دو	۵۲	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۹۹	خط اتحاد (Tie)	۵۲	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۱۰۰	دستگاه، دستگاه‌های فرعی (آواز)، گوشه، ردیف	۵۲	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۱۰۰	دستگاه	۵۳	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۱۰۰	دستگاه‌های فرعی (آواز یا مایه)	۵۳	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۱۰۱	گوشه	۵۳	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۱۰۱	ردیف	۵۳	برده و نیم برده (Tone and Semitone)
۱۰۲	تعریف فرم‌های مختلف موسیقی	۵۵	درس‌ها
۱۰۵	دستگاه ماهور (گام دو مازور)	۵۵	کوک نار و سه‌تار
۱۰۵	تمپو یا سرعت ضرب (Tempo)	۵۶	برده شناسی در بالا دسته
۱۰۵	ساختمان مترونوم	۵۶	روش وزن خوانی نتهای سیاه در میزان $\frac{2}{4}$
۱۰۵	روش‌های نشان دادن سرعت اجرا در یک قطعه‌ی موسیقی	۵۷	روش وزن خوانی نتهای چنگ در میزان $\frac{2}{4}$
۱۱۴	خط اتصال (Slur)	۵۸	انگشت‌گذاری
۱۱۴	نحوه‌ی اجرای خط اتصال	۵۹	لکش‌گذاری ماقبل، انگشت‌گذاری همزمان
۱۱۴	نحوه‌ی فرار گرفتن خط اتحاد و خط اتصال	۵۹	تمرين مقدماتی اجرای نتهای سفید با مضراب ریز
۱۱۸	سنکِپ (Syncopation)	۶۰	ترمولو (Termolo)
۱۲۰	تریل (Trill)	۶۱	روش وزن خوانی نتهای دولاچنگ در میزان $\frac{2}{4}$
۱۲۳	نت زینت	۶۱	اکسان در هر میزان
۱۲۴	ضمیمه‌ها	۶۷	شد ضرب
۱۲۷	هنرستان عالی موسیقی	۶۸	فاصله (Interval)
۱۲۷	کتاب‌نامه	۶۸	اندازه‌گیری فاصله
		۶۹	برده و نیم برده (Tone and Semitone)

نوابی

آهنگ تربت جام خواننده: غلامعلی پور عطایی

نوابی نوابی نوابی نوابی جوانی بگذرد تو قدرش ندانی
(غمت در نهان خانه‌ی دل نشیند) ۲ بنازی که لیلی به محمل تشیند
نوابی نوابی نوابی نوابی جوانی بگذرد تو قدرش ندانی
«طبیب اصفهانی»

- علامت ، دال سینیو (Dalsegno) با علامت اختصاری (D.S.) نامیده می‌شود و به معنای تکرار مجموعه‌ای از جمله‌ها از جایی است که قبل از علامت مشخص شده است.

• در پایان، قطعه را از محل سینیو (). تا Fine بنواید.

تک ریز

در یک قطعه‌ی موسیقی، بسیاری از نت‌ها دارای آکسان هستند. اگر بخواهیم آن‌ها (نت‌های آکسان دار) را با مضراب ریز اجرا کنیم باید طوری اجرا شوند که آکسان آن‌ها از بین نرود (به عنوان مثال نت‌های ابتدای هر ضرب). از این جهت ضروری است که در اجرای آن‌ها از مضراب تک ریز و با علامت اختصاری استفاده شود^۱ (در تار و سه‌تار، تک به معنای مضراب راست است). برای اجرای تک ریز کافی است اولین مضراب ریز را که همیشه راست است، با کمی شدت بیشتر اجرا نماییم و با استفاده از طنین حاصل از آن، اجرای ریز با تأخیر و شدت کمتر و با چپ (مضراب چپ) ادامه یابد. لازم است توجه کنیم که :

- زمان و کشش طنین حاصل از راست ابتدای تک ریز جزء زمان نت (ریز) محسوب می‌شود.

- مقدار زمان حد فاصل بین راست ابتدای تک ریز و ادامه‌ی ریز با چپ (طنین)، دلخواه است.

مفهوم تک ریز را به شکل زیر می‌توان نشان داد:

$$\text{↑} = \underline{\text{A}} \text{ V } \underline{\text{A}} \text{ V } \underline{\text{A}} \text{ V }$$

- اجرای ریز روی نت‌های آکسان دار معمولاً به شیوه‌ی تک ریز است.

۱. علامت تک ریز را اولین بار حسین علیزاده در کتاب ده قطعه برای تار به کار برد.

توجیه انتخاب پایه واژه

در توجیه بهترین پایه واژه برای پایه وزن معادل آن، به سه قاعده استناد

می کنیم:

- ۱- معنی بهتر ۲- تداعی پایه واژه‌ی ساده ۳- کامل بودن واژه‌ها در پایه واژه

ترکیب‌ها	مثال	امتیاز
۱- ساز یا دستگاه	نی می‌زد - راست می‌زد	۹
۲- فعل + ساز یا دستگاه	می زد نی - زد راست	۸
۳- ساز + واو + ساز	رباب نی - تار تار	۸
۴- ساز یا دستگاه + فعل + واو	نی می‌زد - راست زد	۷
۵- فعل + ساز یا دستگاه + واو	می زد نی - زد راست	۶
۶- ساز + واو + ساز + واو	رباب نی - تار تار	۶
۷- ساز یا دستگاه + واو + فعل	نی می‌زد - راست زد	۵
۸- فعل + واو + ساز یا دستگاه	زد رباب - زد راست	۴
۹- ساز یا دستگاه + واو + واو + فعل + واو	نی می‌زد - راست زد	۳
۱۰- فعل + واو + ساز یا دستگاه + واو	می زد نی - زد راست	۲
۱۱- ساز + ساز (هر گونه بدون واو وسط)	تار تار - نی رباب	۱
۱۲- دو فعل (با هر گونه واو)	می زد زد - زدم زدم	۱
۱۳- دستگاه + ساز (با بالعکس) (با هر گونه واو)	نی راست - راست نی	۱
۱۴- هر ترکیب دیگر	نی ز تار - راس زدم	.

قوس، نیمه عمود و بدون فشار روی صفحه قرار گیرند. در این حالت، بندهای اول انگشت‌های سوم و چهارم باید حالت فنری داشته باشند زیرا باعث تنظیم فاصله‌ی ناخن با سیم‌ها می‌شوند.

(۶) انگشت‌های اول و دوم به صورت کاملاً آزاد در فضا قرار بگیرند.

ج - روش نواختن مضراب

پس از قرار گرفتن دست راست روی کاسه و قرار گرفتن انگشت‌ها، به شیوه‌ای که قبلاً گفته شد، جلوگیری از هرگونه انقباض در دست راست (کتف، بازو و ساعد) از نکات اولیه‌ی نواختن مضراب است. وارد کردن هر نوع نیروی زاید و فشار، هنگام نواختن مضراب، نه تنها باعث سفتی دست راست خواهد شد (در بخش تکنیک‌های دست چپ خواهید دید که انقباض دست راست باعث سفتی دست چپ نیز خواهد شد)، بلکه در

صاده‌ی ساز نیز اثر منفی خواهد داشت. شیوه‌ی صحیح نواختن مضراب، استفاده از سنگینی و وزن انگشت اول می‌باشد. برای رسیدن به این مهم، رعایت نکات زیر ضروری است:

(۱) در سه‌تار، حرکت از پایین به بالای ناخن را «مضرابِ راست» (۸)، و از بالا به پایین را «مضراب چپ» (۷) می‌نامند.

(۲) اندازه‌ی ناخن انگشت اول حدود ۳ الی ۴ میلی متر و به شکل گرد و بدون زاویه باشد.

(۳) انگشت‌های دیگر (خصوصاً سوم و چهارم) کاملاً بدون ناخن باشند، در غیر این صورت امکان قرار گرفتن نرم‌های انگشت‌ها روی صفحه سه‌تار میسر نخواهد بود.

(۴) محل صحیح ضربه زدن ناخن به سیم‌ها، از وسط تا کناره‌ی سمت چپ ناخن است.

(۵) برای استفاده‌ی بهتر از وزن انگشت، به هنگام نواختن مضراب، باز کردن انگشت اول (به صورتی که بندهای آن کاملاً باز شوند) ضروری است. در این حالت انگشت از حداکثر وزن برخوردار است و هنگام برخورد با سیم، صدایی مطبوع، قوی و پُر حجم به وجود خواهد آمد که باعث هیچ گونه سفتی و فشار نیز در دست نخواهد شد. صدای قوی در سه‌تار فقط با محکم نواختن